

Dierenarts René Bemers ziet daling celgetal en minder zieke koeien dankzij enten tegen mastitis

'Vaccineren tegen uierontsteking werkt'

Enten tegen mastitis kan sinds vorig jaar met de entstof Startvac. Veel publiciteit is er tot nu toe niet aan gegeven. De Achterhoekse groepspraktijk De Graafschap Dierenartsen deed inmiddels ervaring op en de eerste indrukken zijn positief. Op proefbedrijf De Marke is het aantal gevallen van uierontsteking gehalveerd.

tekst **Wichert Koopman**

Je kunt rustig stellen dat uierontsteking hier een bedrijfsprobleem is. Sinds de start van De Marke hebben de koeien er veel last van en een niet vlekkeloos functionerende melkrobot heeft de situatie alleen maar verslechterd. Aan het woord is Zwier van der Vegte, manager van het melkveeproefbedrijf in het Gelderse Hengelo. 'Het frustrerende is dat we er alles aan doen om mastitis te voorkomen. Als een koe uierontsteking heeft, reageren we rigoureus met behandelingen in de uier en meestal ook in de nek. Het tankcelgetal kunnen we met deze werkwijze laag houden, maar we gebruiken wel veel antibiotica. Zo za-

ten we in 2010, mede als gevolg van een uitbraak van klebsiella, op 9,2 dagdoseringsen en in 2011 op 7,4.'

Voor René Bemers, rundveedierenarts bij De Graafschap Dierenartsen, kwam De Marke snel in beeld toen hij vorig jaar op zoek ging naar bedrijven om ervaring op te doen met Startvac, een nieuw vaccin tegen mastitis. Naast het melkveeproefbedrijf selecteerde hij vijf praktijkbedrijven waar sinds augustus vorig jaar consequent tegen uierontsteking wordt gevaccineerd. 'We hebben gezocht naar bedrijven waarvan we door het uitvoeren van bacteriologisch onderzoek weten wat er speelt op het gebied van uier-

gezondheid. Vaccineren leidt bijvoorbeeld tot teleurstellingen als streptokokken de oorzaak zijn van mastitis.'

Startvac beschermt tegen Staphylococcus aureus, coagulase-negatieve stafylokokken, E. coli en meerdere coliformen (waaronder klebsiella's en enterobacters).

'Naast de bacteriologische besmetting hebben we het management meegenomen in onze selectie', vertelt Bemers. Vaccineren is volgens Bemers met name interessant voor veehouders die op korte termijn weinig kunnen doen om de besmettingsdruk op hun bedrijf te verlagen, bijvoorbeeld omdat ze werken in

René Bemers: 'Enten tegen mastitis heeft geen zin als bvd en ibr rondwaren'

een stal met matige ventilatie of overbezetting. 'Zaken als mineralenvoorziening en melktechniek moeten wel op orde zijn om resultaat te kunnen boeken. Tenslotte heeft het weinig zin om te gaan enten tegen mastitis als op bedrijven nog weerstandkillers als bvd en ibr rondwaren. Die zul je eerst aan moeten pakken voordat je een vaccin succesvol kunt inzetten.'

Tankcelgetal daalt flink

Inmiddels zijn zo'n twintig klanten van de Achterhoekse dierenartspraktijk gebruiker van Startvac. Veehouders die starten met vaccineren, moeten volgens Bemers voorbereid zijn op een mogelijke ent-reactie, zeker bij ernstige besmettingen met Staphylococcus aureus. Dit uit zich met name in een verhoogd tankcelgetal direct na de eerste vaccinatie, omdat het afweersysteem van de koeien als het ware wakker wordt geschud. Daarna gaat het celgetal echter dalen. 'Op de meeste bedrijven ligt het tankcelgetal uiteindelijk 100.000 tot 150.000 cellen per milliliter lager dan voor de enting', zo heeft de dierenarts ervaren.

Het mes van de vaccinatie snijdt aan

twee kanten. Gevaccineerde koeien kunnen beter weerstand bieden aan een infectie en koeien die chronisch besmet zijn met bijvoorbeeld Staphylococcus aureus gaan na vaccinatie minder bacteriën uitscheiden wat de besmettingsdruk in het koppel verlaagt.

'De eerste indrukken van de veehouders zijn goed', zo stelt Bemers vast. 'Het wordt spannend wat er straks gaat gebeuren in de hete zomermaanden.' Op basis van de huidige ervaringen, durft de Achterhoekse dierenarts al wel te stellen dat de inzet van het mastitisvaccin rendabel is. 'Op een gemiddeld Nederlands melkveebedrijf krijgt 27 procent van de koeien in een lactatie uierontsteking. Met enten is het zeker mogelijk onder de 20 procent te komen. Reken maar eens uit wat dat scheelt aan behandelkosten en gederfde melkinkomsten. De uitval van koeien kan omlaag en een lager celgetal betekent meer melk in de tank.'

Bemers denkt dat vaccineren tegen mastitis een belangrijke rol kan spelen bij het verlagen van het aantal dierdagdoseringsen op melkveebedrijven. Daarnaast zou de inzet van Startvac een antwoord kunnen zijn op het wegvallen van een

Zo werkt Startvac

Startvac is wereldwijd het eerste vaccin tegen mastitis. Het wordt sinds vorig jaar op de markt gebracht door het Spaanse farmaceutische bedrijf Hipra. De entstof bevat gedode kiemen en is werkzaam tegen Staphylococcus aureus, coagulase-negatieve stafylokokken (CNS), E. coli en meerdere coliformen (waaronder Klebsiella's en enterobacters).

Een koe die gevaccineerd is tegen mastitis, is beter voorbereid op een infectie. Het afweersysteem van het dier herkent de ziekteverwekkende bacteriën eerder en maakt sneller afweerstoffen. Er worden meer witte bloedcellen naar de uier gestuurd om kiemen op te ruimen. Dit verkleint de kans dat de koe ziek wordt, symptomen zijn minder sterk en de kans op genezing stijgt.

Om koeien voldoende te beschermen, zijn drie of vier vaccinaties per jaar nodig. Dat kan door de dieren individueel twee keer te enten voor afkalven en nog een keer rond de zestigste dag van de lactatie. Een andere mogelijkheid is het hele koppel om de drie tot vier maanden te enten. De kosten voor Startvac bedragen ongeveer 25 euro per koe per jaar, exclusief de arbeid van de dierenarts.

middel als Pathozone, omdat dit breedwerkend antibioticum met name veel wordt ingezet op bedrijven met chronisch problemen met Staphylococcus aureus.

Koeien herstellen sneller

Op De Marke is men dik tevreden het vaccineren. Zo is het aantal gevallen van klinische mastitis sinds vorig jaar gehalveerd, net als het aantal dieren met een verhoogd celgetal op de mpr-uitslag. Het tankcelgetal schommelt rond de zeventig. Koeien die uierontsteking krijgen, worden minder ziek en herstellen sneller. Op langere termijn verwacht De Marke minder koeien te hoeven afvoeren als gevolg van problemen met uiergezondheid. Van der Vegte stelt vast dat de inzet van het mastitisvaccin de weerstand van de dieren heeft versterkt, waardoor ze veel beter dan in het verleden zonder hulp van medicijnen infecties kunnen overwinnen. 'We durven weer koeien selectief met antibiotica droog te zetten. En als een verhoogde geleidbaarheid ons wijst op een opkomende uierontsteking kunnen we door smeren met uiermint in veel gevallen erger voorkomen'. |

Om koeien voldoende te beschermen tegen mastitis, zijn drie tot vier vaccinaties per jaar nodig